

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 143g/2021
privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din
articolul 23 alineatele (1) și (2) din Legea cetățeniei Republicii Moldova
nr. 1024 din 2 iunie 2000
(retragerea cetățeniei Republicii Moldova)

CHIȘINĂU
10 august 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 18 iunie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 10 august 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea nr. 143g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a următoarelor prevederi din Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024 din 2 iunie 2000:

– „cetățenia Republicii Moldova poate fi retrasă printr-un decret al Președintelui” din articolul 23 alin. (1) și
– articolul 23 alin. (2), ridicată de dna avocat Corina Stratan, în interesele dlui Cristian (Mihai) Rizea, reclamant în dosarul nr. 3-3028/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Galina Ciobanu de la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 28 decembrie 2017, prin Avizul nr. 01/3491, emis de Agenția Servicii Publice, dl Cristian (Mihai) Rizea a fost recunoscut cetățean al Republicii Moldova, în conformitate cu articolul 12 alin. (2) lit. a) din Legea cetățeniei Republicii Moldova.

4. Pe 2 noiembrie 2020, prin Decretul nr. 1823-VIII privind retragerea cetățeniei Republicii Moldova, Președintele Republicii Moldova i-a retras cetățenia Republicii Moldova domnului Cristian (Mihai) Rizea.

5. Pe 27 noiembrie 2020, dl Cristian (Mihai) Rizea a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva Președintelui Republicii Moldova, având ca terț Agenția Servicii Publice, prin care a solicitat anularea Decretului din 2 noiembrie 2020 și a deciziei nr. 2/1-6/3-1287 din 9 noiembrie 2020 privind cererea prealabilă depusă la Președintele Republicii.

6. Pe 11 iunie 2021, dna avocat Corina Stratan a ridicat, în interesele dlui Cristian (Mihai) Rizea, excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 23 alin. (1) și a articolului 23 alin. (2) din Legea cetățeniei Republicii Moldova.

7. Prin Încheierea din 16 iunie 2021, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate..”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 10 Unitatea poporului și dreptul la identitate

„[...]”

(2) Statul recunoaște și garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.”

Articolul 17 Cetățenia Republicii Moldova

„(1) Cetățenia Republicii Moldova se dobândește, se păstrează ori se pierde în condițiile prevăzute de legea organică.

(2) Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de cetățenia sa și nici de dreptul de a-și schimba cetățenia.”

9. Prevederile relevante ale Legii cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024 din 2 iunie 2000 sunt următoarele:

Articolul 12 Dobândirea cetățeniei prin recunoaștere

„(1) Sunt recunoscute ca cetățeni ai Republicii Moldova persoanele care au dobândit și au păstrat această cetățenie potrivit legislației anterioare, precum și persoanele care au dobândit cetățenia conform prezentei legi.

[...]”

(2) Sunt recunoscute ca cetățeni ai Republicii Moldova persoanele care și-au exprimat dorința de a deveni cetățeni ai Republicii Moldova și anume:

a) persoanele născute în străinătate care au cel puțin unul dintre părinți, bunici sau străbunici născut pe teritoriul Republicii Moldova;

[...]

(3) Persoanele prevăzute la alin. (2) din prezentul articol nu pot fi recunoscute ca cetățeni ai Republicii Moldova în cazul în care, în procesul de recunoaștere, prezintă informații false sau ascund unele date pertinente, a căror cunoaștere ar duce la respingerea cererii, și/sau în cazul în care cad sub incidența art. 20 alin. (1) lit. a)–e).

Articolul 20

Temeiurile refuzului de acordare sau redobândire a cetățeniei

„(1) Cetățenia Republicii Moldova nu se acordă persoanei sau nu poate fi redobândită de persoana care:

- a) a săvârșit crime internaționale, militare sau crime împotriva umanității;
- b) a fost implicată în activitate teroristă;
- c) în perioada de examinare a cererii, execută sau are de executat pedeapsa penală privativă de libertate în temeiul sentinței instanței de judecată, are antecedente penale nestinse sau se află sub urmărire penală;
- d) desfășoară activitate care periclitează securitatea statului, ordinea publică, sănătatea și moralitatea populației;
- e) nu întrunește integral condițiile pentru dobândirea cetățeniei Republicii Moldova, stabilite de prezenta lege;
- f) în procesul de acordare sau de redobândire a cetățeniei, prezintă informații false sau ascunde unele date pertinente.”

Articolul 23

Retragerea cetățeniei

„(1) **Cetățenia Republicii Moldova poate fi retrasă printr-un decret al Președintelui Republicii Moldova persoanei care:**

- a) a dobândit cetățenia Republicii Moldova în mod fraudulos, prin informație falsă, prin ascunderea unor date pertinente sau în lipsa temeiurilor prevăzute de prezenta lege ori de legislația anterioară în materie de cetățenie;
- b) s-a înrolat benevol în forțe armate străine;
- c) a săvârșit fapte deosebit de grave prin care se aduc prejudicii esențiale statului.

(2) Retragerea cetățeniei nu se admite în baza temeiurilor prevăzute la alin. (1) dacă persoana va deveni apatrid, cu excepția celor de la lit. a).

(3) Retragerea cetățeniei Republicii Moldova persoanei nu produce nici un efect asupra cetățeniei soțului și copiilor ei.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul excepției menționează că textul contestat din articolul 23 alin. (1) din Legea cetățeniei ar acorda o putere juridică totalitară și antidemocratică Președintelui Republicii Moldova, deoarece acesta poate retrage cetățenia oricărui cetățean, indiferent de modalitatea de dobândire a acesteia. Prevederile contestate ar face posibilă pierderea cetățeniei, indiferent de temeiul dobândirii ei, *i. e.* prin naștere sau prin recunoaștere.

11. De asemenea, autorul excepției susține că ar fi inadmisibil ca cetățenilor Republicii Moldova care au dobândit cetățenia prin recunoaștere să li se retragă cetățenia în baza articolului 23 alin. (1) din Legea cetățeniei.

12. Retragera cetățeniei persoanelor care au dobândit-o prin recunoaștere ar fi neconstituțională, deoarece prin procedura recunoașterii cetățeniei persoanei i se recunoaște un drept pe care îl avea anterior depunerii cererii de dobândire a cetățeniei.

13. Prin urmare, autorul excepției susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 2, 4, 5 alin. (1), 7, 10 alin. (2), 16 alin. (2), 17, 18 alin. (1), 23 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea cetățeniei, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, ridicată de avocatul unei părți într-un proces pendinte la instanța de drept comun, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile menționate la § 1 *supra*. Aceste prevederi stabilesc temeiurile și condițiile de retragere a cetățeniei Republicii Moldova.

18. Prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva criticilor prezentate în această cauză.

19. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect examinarea unei cereri de chemare în judecată referitoare la anularea Decretului Președintelui Republicii privind retragera cetățeniei (a se vedea §§ 5-7 *supra*). Astfel, Curtea a admis că instanța de judecată va aplica prevederile criticate în cauza pe care o examinează.

20. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 69 din 18 mai 2021, § 19; DCC nr. 86 din 8 iunie 2021, § 18; DCC nr. 95 din 17 iunie 2021, § 28; DCC nr. 118 din 22 iulie 2021, § 21).

21. Sub acest aspect, Curtea observă că autorul excepției a susținut că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) [*statul de drept*], 2 [*suveranitatea și puterea de stat*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 5 alin. (1) [*democrația și pluralismul politic*], 7 [*Constituția, Lege Supremă*], 10 alin. (2) [*unitatea poporului și drepturile la identitate*], 16 alin. (2) [*egalitatea*], 17 [*cetățenia Republicii Moldova*], 18 alin. (1) [*protecția cetățenilor Republicii Moldova*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

22. Cu privire la incidența articolelor 1 alin. (3), 2, 4, 5 alin. (1), 7, 10 alin. (2), 16 alin. (2), 18 alin. (1), 23 și 54 din Constituție, Curtea observă că autorul excepției nu a argumentat incidența acestor norme constituționale. Autorul excepției face trimitere la prevederile constituționale menționate *supra* fără a argumenta contrarietatea dispozițiilor legale criticate cu acestea.

23. Dacă ar proceda la examinarea sesizărilor formulate de o asemenea manieră, Curtea Constituțională s-ar substitui autorilor lor în invocarea argumentelor de neconstituționalitate a actelor normative criticate, fapt care ar echivala cu un control din oficiu. Acest tip de control este inadmisibil în condițiile în care, prin prisma articolului 24 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 39 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea trebuie să fie motivată, să cuprindă obiectul și împrejurările pe care subiectul își bazează cerințele, să prezinte normele legale și argumentele care justifică faptul că prevederea contestată contravine Constituției, precum și legătura causală directă dintre norma contestată și argumentele invocate (a se vedea DCC nr. 69 din 18 mai 2021, § 23; DCC nr. 76 din 1 iunie 2021, § 24).

24. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările. Totodată, Curtea reamintește că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument (a se vedea DCC nr. 69 din 18 mai 2021, § 24; DCC nr. 76 din 1 iunie 2021, § 25; DCC nr. 95 din 17 iunie 2021, § 33).

25. Cu privire la incidența articolului 17 din Constituție, Curtea observă că autorul excepției a menționat că prevederile contestate (i) permit retragerea cetățeniei chiar dacă aceasta a fost dobândită prin recunoaștere și (ii) acordă competențe disproporționate Președintelui Republicii Moldova în domeniul retragerii cetățeniei dobândite prin recunoaștere.

26. Cu privire la primul argument susținut de autorul excepției, Curtea observă că articolul 17 alin. (1) din Constituție stabilește că cetățenia Republicii Moldova se dobândește, se păstrează ori se pierde în condițiile prevăzute de legea organică. Curtea observă că la stabilirea competenței Parlamentului de a reglementa temeiurile și condițiile de dobândire, de păstrare ori de pierdere a cetățeniei, Constituția nu sugerează că legislatorul trebuie să acorde o protecție preferențială cetățenilor în funcție de temeiul dobândirii cetățeniei. Prin urmare, Curtea reține că autorul excepției nu poate pretinde un tratament preferențial atât timp cât Constituția nu îl garantează.

27. Cu privire la cel de-al doilea argument menționat de autorul excepției, Curtea notează că statul este suveran în a stabili cadrul juridic al raporturilor legate de cetățenia Republicii Moldova, inclusiv competența de a reglementa prin legislația sa modurile de acordare și de retragere a cetățeniei. Prin urmare, fiecare stat își poate stabili propriile condiții pentru acordarea sau retragerea cetățeniei. Acest privilegiu al statului este recunoscut și de articolul 3 alin. (1) din Convenția Europeană cu privire la cetățenie din 6 noiembrie 1997 (în vigoare pentru Republica Moldova din 1 martie 2000), care stabilește că fiecare stat este în drept să determine prin legislația sa care îi sunt cetățenii

(a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 24 din 6 octombrie 2015, §§ 38-39; DCC nr. 23 din 29 martie 2018, §§ 19-20).

28. Curtea notează că Președintele Republicii Moldova soluționează problemele cetățeniei Republicii Moldova și acordă azil politic (articolul 88 lit. c) din Constituție). Astfel, Constituția abilitază Președintele Republicii Moldova cu atribuția acordării sau retragerii cetățeniei (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 75 din 12 octombrie 2016, § 17). Potrivit prevederilor contestate, cetățenia Republicii Moldova poate fi retrasă printr-un decret al Președintelui Republicii Moldova (articolul 23 alin. (1) din Legea cetățeniei).

29. Curtea nu poate reține criticile autorului în partea în care acesta pretinde că prevederile contestate îi atribuie Președintelui Republicii competențe nelimitate în retragerea cetățeniei.

30. Curtea menționează că Constituția obligă statul să-și protejeze cetățenii (articolul 18 alin. (1)), iar potrivit articolului 17 alin. (2), *inter alia*, nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de cetățenia sa. Din această perspectivă, Curtea reiterează că, indiferent de temeiul invocat, cetățenia nu poate fi retrasă în mod arbitrar, ci numai în condițiile legii. Protecția împotriva oricărui arbitrar în cazul retragerii cetățeniei, precum și prevenirea privărilor arbitrare de cetățenie, constau în: (i) reglementarea exhaustivă a motivelor de fond ale retragerii cetățeniei și (ii) garanțiile procedurale (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 14 din 19 martie 2002, § 4).

31. Cu referire la motivele de fond, Curtea observă că temeiurile de retragere a cetățeniei Republicii Moldova sunt stabilite în mod exhaustiv în articolul 23 din Legea cetățeniei Republicii Moldova. Potrivit acestui articol, cetățenia poate fi retrasă printr-un decret al Președintelui Republicii Moldova persoanei care: a) a dobândit cetățenia Republicii Moldova în mod fraudulos, prin informație falsă, prin ascunderea unor date pertinente sau în lipsa temeiurilor prevăzute de prezenta lege ori de legislația anterioară în materie de cetățenie; b) s-a înrolat benevol în forțe armate străine; c) a săvârșit fapte deosebit de grave prin care se aduc prejudicii esențiale statului (alin. (1)). Retragerea cetățeniei nu se admite în baza temeiurilor prevăzute la alin. (1) dacă persoana va deveni apatrid, cu excepția celor de la lit. a) (alin. (2)).

32. Curtea observă că această normă se bazează pe prevederile articolului 7 din Convenția Europeană cu privire la cetățenie. Acest articol stabilește, *inter alia*, că Statul Parte nu poate prevedea în legislația sa internă pierderea cetățeniei sale *ex lege* sau din inițiativa Statului Parte, decât în cazul dobândirii cetățeniei Statului Parte prin fraudă, prezentării informațiilor false sau ascunderii unui fapt pertinent care se referă la persoana solicitantului (articolul 7 paragraful (1) subparagraful b) din Convenție). Statul Parte nu poate prevedea în legislația sa internă pierderea cetățeniei sale în temeiul paragrafelor 1) și 2) ale articolului 7 din Convenție, dacă această persoană, în consecință, devine apatrid, cu excepția cazurilor prevăzute la subparagraful b) al paragrafului 1) al articolului 7 din Convenție (paragraful 3).

33. Curtea reține că prevederile Legii cetățeniei Republicii Moldova permit retragerea cetățeniei numai în urma constatării unor fapte reprobabile strict determinate de lege, conform procedurii stabilite de lege. Așadar, legislatorul a stabilit că doar în cazul dobândirii cetățeniei în mod fraudulos,

prin informație falsă, prin ascunderea unor date pertinente sau în lipsa temeiurilor prevăzute de legislația în materie de cetățenie, Președintele Republicii va retrage cetățenia Republicii Moldova persoanei, indiferent dacă aceasta va deveni sau nu apatrid. Astfel, în exercitarea atribuției sale de retragere a cetățeniei (prevăzută de prevederea contestată), Președintele Republicii nu va putea retrage cetățenia Republicii Moldova pentru alte temeiuri și în alte condiții, decât cele stabilite expres de Legea cetățeniei.

34. Cu referire la garanțiile procedurale, Curtea reține că decretul Președintelui Republicii Moldova în problema cetățeniei, inclusiv retragerea cetățeniei, poate fi contestat în judecătorie în termen de șase luni de la data intrării în vigoare (articolul 41 din Legea cetățeniei). Legislatorul a introdus această garanție procedurală în baza prevederilor articolului 12 din Convenția Europeană cu privire la cetățenie, care stabilesc, *inter alia*, că deciziile cu privire la pierderea cetățeniei pot face obiectul unui recurs administrativ sau judiciar, în conformitate cu prevederile legislației interne.

35. Așadar, Curtea reține că, potrivit exigențelor articolului 17 alin. (2) din Constituție, Legea cetățeniei Republicii Moldova conține garanții procedurale împotriva eventualelor măsuri de retragere arbitrară a cetățeniei.

36. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 23 alin. (1) și a articolului 23 alin. (2) din Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024 din 2 iunie 2000, ridicată de dna avocat Corina Stratan, în interesele dlui Cristian (Mihai) Rizea, reclamant în dosarul nr. 3-3028/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 10 august 2021
DCC nr. 129
Dosarul nr. 143g/2021*